

Vadovėlių „Aš – pirmokas!“ ir „Aš – antroklas!“ leidėjai rankų nenuleidžia

Dalia Cidzikaitė

2015 metais išleisto lietuvių kalbos vadovėlio „Aš – pirmokas!“ su pratybų sąsiuviniu ir mokytojo knyga užsienio lituanistinėms mokykloms leidyba primena ilgą odisėją, kuri ne kartą buvo atsidūrusi mirties taške. Tačiau dėl Laimos Apanavičienės, ilgametės Čikagos lituanistinės mokyklos mokytojos ir direktorės, šiuo metu – Pasaulio Lietuvių Bendruomenės švietimo komisijos pirmininkės, užsispyrimo ir tikėjimo naujas vadovėlis, pritaikytas būtent užsienyje besimokantiems lietuviukams, galų gale išvydo šviesą. Maža to – praėjusiais metais Apanavičienės suburta komanda išleido ir antrųjų klasių lietuvių kalbos vadovėlį bei pratybų sąsiuvinį „Aš – antroklas!“.

AŠ - ANTROKAS!

Lietuvių kalbos vadovėlis
lituanistinės mokyklos II klasei

Lietuvių kalbos vadovėlio „Aš - antrokas!“ viršelis

AŠ-ANTROKAS!

Pratybų sąsiuvinis

Pratybų sąsiuvinio „Aš – antrokas!“ viršelis

Dirba ne veltui – šiandien naujuoju vadovėliu naudojasi dvylika JAV mokyklų. Knygos autorių žiniomis, internetiniu jos variantu naudojasi ir kai kurios Europos

*lituanistinės mokyklos, ir net viena mokykla Australijoje. Nors trečiųjų vadovėliui Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija finansavimo nepaskyrė, vadovėlio leidybinė komanda rankų nenuleidžia ir tiki, jog ir trečiokai bei ketvirtokai sulauks jiems skirtų knygų. Apie vadovėlio atsiradimą, jo sudarymo bei išleidimo iššūkius pakalbinau projekto vadovę **Laimą Apanavičienę**.*

Ne paslaptis, jog viena iš didžiausių problemų užsienio lituanistinėse mokyklose yra tinkamų vadovėlių nebuvimas. Kaip ryžotės tapti vadovėlių „Aš - pirmokas!“ ir „Aš - antroklas!“ sudarymo ir išleidimo vadove?

Kad tinkamų, lituanistinėms mokykloms pritaikytų vadovėlių trūksta, pamačiau iš karto, kai prieš 19 metų pradėjau dirbti Čikagos lituanistinėje mokykloje. Jų buvo, jie buvo leidžiami – reikia nulenkti galvas ir padėkoti visiems tiems, kurie, įkūrę lituanistines mokyklas JAV, triūsė prie programų ir vadovėlių leidimo, – tačiau nuo jų išleidimo pradžios buvo praėję 30–40 metų, keitėsi programos, dėstymo metodikos, atsirado kompiuteriai, o vaikai ir toliau mokėsi iš senų, nespalvingų vadovėlių. Galų gale pasikeitė ir pati kalba. Be to, pasidarė gaila užsienyje gyvenančių lietuviukų. Vaikai Lietuvoje mokosi iš gražių, spalvingų, metodiškai paruoštų vadovėlių, o užsienio lituanistinių mokyklų mokiniai turi tenkintis senais, atgyvenusiais leidiniais. Supratau, jog lituanistinėje mokykloje nepritaikysime Lietuvoje leidžiamų vadovėlių, nes ten vaikai mokosi penkias dienas, o čia – tik vieną dieną per savaitę. Todėl pradėjau galvoti, kaip padaryti, kad ir vieną dieną mokykloje praleidžiantys moksleiviai išeitų visą mokymo programą.

Vadovėlio sudarymas ir išleidimas turbūt galėtų būti prilygintas Sizifo darbui. Čia reikia ne tik patirties, žinių, bet ir vizijos. Ar numanėte, į kokią „nuotyką“ leidžiatės?

Kažin, ar būčiau pradėjusi ką daryti, jei būčiau įsivaizdavusi, į kokią kalną tą akmenį teks risti. Viziją per porą metų susikūriau, tačiau kaip ją įgyvendinti? Norai norais, bet kur gauti pinigų, kur rasti žmonių, kurie sugebės gerai tą darbą padaryti? Pati tokio darbo imtis negalėjau – nesu pradinių klasių ar vadovėlių rašymo specialistė. Kitas dalykas, kurį puikiai žinojau, – mokytojas gali būti pats geriausias ir puikiausias, bet ne kiekvienas gali parašyti vadovėlį. Tad nutariau kreiptis pagalbos į tuomet veikusį Tautinių mažumų ir išeivijos departamentą (TMID) prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Nuvykusi į Lietuvą, susitikau su TMID direktoriumi Antanu Petrausku ir jam tiesiai šviesiai pareiškiau, kad mums reikia naujų vadovėlių. Žmogus žiūri į mane, gal ir nelabai supranta, ko iš jo noriu

- Lietuvoje pilna gražiausiai išleistų vadovėlių, tad, kaip sakė klasikas, „imkit mane ir skaitykit“. Kad mums reikia vadovėlių, pritaikytų būtent mūsų mokykloms, įrodinėjau gal dvejus ar trejus metus. Deja, rezultato vis nebuvo. Galų gale į JAV atvyko minėto departamento darbuotojos pažiūrėti, kas gi čia vyksta ir ko ta moteris ramiai gyventi neduoda. Po jų vizito, man nuskridus į Lietuvą, buvo gautas leidimas rašyti vadovėlį ir svarbiausia - prižadėtos lėšos jo leidybai.

Su kokiais iššūkiais ir problemomis susidūrėte?

Vadovėlių „Aš - pirmokas!“ ir „Aš - antroklas!“ autorė Elena Marcelionienė

Pirmasis iššūkis: kur rasti vadovėlio autorių? Nebūdama pradinė klasių specialistė, nepažinojau nė vieno pradinė klasių vadovėlių autoriaus. Todėl pirmiausia apklausiau mūsų ir Maironio (Lemont, IL) lituanistinių mokyklų mokytojas, dirbusias Lietuvoje pradinė klasių mokytojomis, kokius vadovėlius jos naudojo ir kurio vadovėlio autorius joms atrodė geriausias. Su tokiu pat klausimu kreipiausi į 50 Lietuvos mokyklų. Beveik 90 proc. apklaustųjų geriausiai įvertino Elenos Marcelionienės vadovėlius pradinėms klasėms. Pavardė man nieko nesakė, nebuvau nieko apie ją girdėjusi, juolab autorės nepažinojau. Pradėjau jos ieškoti, nors šiandien neprisimenu, kaip ją radau. Susirašėme ir prieš kokius 12-13 metų pakvietėme E. Marcelionienę atvykti į „Dainavos“ stovykloje (Manchester, MI,

JAV) vykstančius lituanistinių mokyklų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kursus. Norėjome, kad ji susipažintų su mumis iš arčiau ir suprastų, kokio mums reikia vadovėlio. Pradžioje ji juokais sakė, jog tikrai nesupranta, kaip mes čia tuos vaikus mokome, bet, būdama labai drąsi moteris, nutarė mums padėti. Bet... kol aiškinomės, nuo ko pradėti, ėmė ir panaikino TMID. Vėl likome be žadėtų lėšų vadovėlio leidybai. Netrukus užsienyje esančias lituanistines mokyklas prijungė prie LR užsienio reikalų ministerijos. Ministerija tikrai skyrė daug dėmesio lituanistiniam švietimui: rengė seminarus, apmokėjo keliones į kitų šalių lituanistines mokyklas, siuntė bei kvietė mokytojus į įvairiausių mokymus, bet... apie vadovėlio leidybą neturėjo jokio supratimo. Ir ne todėl, kad nenorėjo padėti, jie gal ir norėjo padėti, bet tai tiesiog ne jų sritis. Tad vėl teko pradėti viską iš pradžių. Vienintelis geras dalykas buvo tas, kad jau turėjome E. Marcelionienę – būsimą vadovėlio autorę. Praėjo dar kokie treji ar ketveri metai, o po jų – vėl pasikeitimas: visas užsienyje esančias lituanistines mokyklas prijungė prie LR švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM). Mūsų pagalbininku tapo ŠMM įkurtas Užsienio lietuvių skyrius. Pas mus atvykusi šio skyriaus vadovė Virginija Rinkevičienė, švietimo sistemoje dirbanti ne vienerius metus, visai kitomis akimis pažiūrėjo į mūsų problemą. Būdama PLB švietimo komisijos pirmininke, pritariant tuometinei PLB valdybos pirmininkei Danguolei Navickienei, parašiau projektą, ir galiausiai ŠMM mums skyrė lėšų vadovėlio leidybai. Štai tokia mūsų vadovėlių leidybos odisėja.

Kaip vyko pats darbas, medžiagos rinkimas, atranka, maketavimas, spausdinimas? Ar išsivertėte su savomis pajėgomis, o gal teko kreiptis pagalbos kitur?

Pritarus mūsų projektui, kibome į darbą ir dirbome išsijuosę. Mūsų komanda – tarptautinė. Autorė E. Marcelionienė gyvena Lietuvoje, vadovėlio dailininkė Marta Žuravskaja – Sankt Peterburge (Rusija), pratybų dailininkas Mindaugas Braslauskas ir maketuotoja Skaistė Bosas, redaktorė Daiva Litvinskaitė – JAV. Spausdinome vadovėlius taip pat Amerikoje. Prie abiejų vadovėlių leidimo savo patarimais prisidėjo ir Čikagos bei Maironio lituanistinių mokyklų mokytojos, dirbančios su pirmokais ir antrokais. Kai kurios jų davė ne tik patarimų, bet ir parašė straipsnelių vadovėliams.

Martos Žuravskajos iliustracija pirmokų vadovėliui

Ar išleisti antrąjį vadovėlį buvo lengviau negu pirmąjį? O gal atvirkščiai?

Mano akimis žiūrint, antras vadovėlis atrodo labiau pasisekęs ir dirbti sekėsi geriau. Gal ir aš, kaip projekto vadovė, buvau įgijusi šios tokios patirties, galėjau geriau „surikiuoti“ darbus. Pamatėme kai kuriuos trūkumus, gavome pastabų iš mokytojų, tad antras leidimas išeis su nedideliais pataisymais.

Gal galėtumėte paminėti vieną kitą savo komandos narį, prisidėjusį prie vadovėlių išleidimo?

Nenorėčiau, o ir negalėčiau vieno kurio nors išskirti. Visi dirbo tikrai daug ir nuoširdžiai. Aš, kaip kokia Marytė Melnikaitė, visus kviečiausi, niekam nieko nežadėdama. Visi mano pakviesti žmonės geranoriškai sutiko dalyvauti projekte. Tai buvo didžiulės grupės didelis darbas, kurį vainikavo 2016 metų vasarą „Dainavos“ stovykloje pristatytas naujas vadovėlis ir pratybų sąsiuviniai išeivijos lituanistinėms mokykloms

„Aš – pirmokas!“. Esu be galo dėkinga jiems už darbą ir pasitikėjimą manimi. Labai norėjome, kad vadovėlyje būtų panaudoti patys geriausi vaikų poetų

eilėraščiai, gražiausi vaikų literatūros fragmentai. Norai norais, tačiau, norint panaudoti tuos kūrinius, būtina gauti autorių leidimą. Atrinkome norimus į vadovėlį dėti kūrinius ir pradėjome galvoti, kaip susisiekti su autoriais. Čia mums daug padėjo Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkė Birutė Jonuškaitė. Į kai kurius asmeniškai pažįstamus autorius aš ir E. Marcelionienė kreipėmės tiesiogiai. Labai noriu padėkoti visiems rašytojams ir poetams bei jų autorinių teisių paveldėtojams, kurie mielai sutiko, kad jų kūryba būtų panaudota mūsų vadovėliuose. Buvo autorių – Sigutė Ach ir Kęstutis Kasparavičius – ne tik atsiuntusių leidimą spausdinti kūrinius, bet ir savo iliustracijų.

Pirmajam vadovėliui - jau treji metai. Ar jis pateisino Jūsų bei Jūsų komandos ir, svarbiausia, mokytojų ir mokinių lūkesčius?

Kaip ir kiekvienas naujas dalykas, taip ir šis vadovėlis nebuvo sutiktas vien plovimais. Buvo tokių, kurie skundėsi, kad jis per sudėtingas, kad jame per daug medžiagos. Paradoksalu, bet buvo tėvelių, kurie sakė, kad per mažai užduočių skirta namų darbams. Visai neseniai sulaukiau vieno Čikagos lituanistinės mokyklos tėvelio vizito, kurio dukra dvejus metus prasimokė iš naujų vadovėlių. Išgirdęs, kad trečiokų vadovėliui negavome ŠMM finansavimo, jis atėjo klausti, kuo galėtų prisidėti, kad ir trečiokai gautų vadovėlį. Šį klausimą aptarėme ir su Čikagos lituanistinės mokyklos taryba, į kurią dėl tolesnio vadovėlio leidybos kreipėsi mokinių tėveliai. Mokyklos taryba nutarė ieškoti lėšų, kad ir kiti du vadovėliai – trečiokams ir ketvirtokams – būtų išleisti. Esame be galo dėkingi Lietuvų Fondui, Martynui Stašaičiui, kurie prisidėjo prie jau išleistų vadovėlių leidybos.

Kokių atsiliepimų sulaukiate apie pirmąjį vadovėlį?

Kaip sakiau anksčiau, atsiliepimų buvo įvairių, tačiau daugiausia gauname labai puikių atsiliepimų. Mokiniams ir jų tėveliams patinka, kad vadovėlis spalvingas, kad namų ir klasės darbus jie gali atlikti pratybų sąsiuvinuose, kad neliko kasdien mokiniams duodamų spausdintų lapų. 2017 metų rugsėjo 13 dieną JAV LB Švietimo tarybos suruoštame internetiniame susitikime su lituanistinių mokyklų mokytojais kai kurios jų sakė, kad, iš pradžių į vadovėlį žiūrėjusios kiek skeptiškai, mokslo metų gale nustebo, jog labai pagerėjo vaikų skaitymo įgūdžiai. Mokytojos džiaugėsi, kad išleistas ne tik vadovėlis ir pratybų sąsiuvinis, bet ir mokytojo knyga, kurios tikslas – supažindinti pedagogą su naujausia kalbos ugdymo plačiąja prasme kryptimi – vidine integracija, kai kalbos mokymuisi

pasitelkiama literatūra, kai formalus gramatikos mokymasis keičiamas gyva kalba – tikslingai parinktų tekstų analize, kai mokiniai, remdamiesi pavyzdžiais, taisyklės atranda patys.

Vadovėlis yra laisvai visiems prieinamas internete. Gal žinote, kurios lituanistinės mokyklos juo jau naudojasi, kurios - dar tik svarsto tokią galimybę?

JAV šiuo vadovėliu naudojasi dvylika mokyklų. Mūsų žiniomis, internetiniu variantu naudojasi ir kai kurios Europoje įsikūrusios mokyklos. Žinau, kad net vienoje Australijos mokykloje šis vadovėlis naudojamas (tik nepamenu, kurioje). Įdomu, kad daug mokytojų, jei ir nesinaudoja vadovėliu, naudojasi mokytojo knyga, kurioje yra visų metų planas, aprašoma pamokų eiga. Tai ypač aktualu mamoms, kurios, neturėdamos pedagoginio išsilavinimo, ateina dirbti į lituanistines mokyklas. Mokytojo knyga tokioms mokytojoms – tikras pagalbininkas.

Vadovėlių leidimas ten, kur vyksta pats mokymas, itin reta praktika mūsųose. Lietuvoje manoma, kad užsienio lituanistinėms mokykloms turėtų pakakti ir Lietuvoje išleistos mokomosios medžiagos. Kokius pagrindinius trūkumus matote Lietuvoje išleistuose vadovėliuose, skirtuose užsienio lituanistinėms mokykloms? Kodėl jie netinka užsienio lietuviukams?

Pirmiausia reikia pasakyti, kad ŠMM Užsienio lietuvių skyrius nuo 2012 metų sausio 1-osios, kai lituanistinės mokyklos iš URM perėjo į ŠMM globą, daug nuveikė, kad ir užsienyje gyvenantys vaikai ir lituanistinėse mokyklose dirbantys mokytojai nesijaustų nuskriausti. Už tai esame dėkingi šio skyriaus darbščioms moterims. Lituanistinių mokyklų mokytojams ir vadovams rengiamos lituanistinio mokymo pamokos, kuriose dalijamasi patirtimi, vyksta konsultacijos, konferencijos, seminarai, rengiamos lituanistinio mokymo priemonės. Svarbiausia, kad susikalbame, kad Lietuvoje supranta mus, gyvenančius išeivijoje. Štai ir šių metų birželio 2 dieną New Yorke vyko susitikimas su ŠMM Užsienio lietuvių skyriaus vadove V. Rinkevičiene, kuri supažindino JAV lituanistinių mokyklų vadovus ir mokytojus su lituanistinio švietimo aktualijomis. Susitikime dalyvavo ir Švietimo mainų paramos fondo atstovai: direktorė Daiva Šutinytė, projektų koordinatoriai Renata Narbutaitė ir Linas Repečka, supažindinę su Švietimo mainų paramos fondu ir jo veikla, skirta užsienio lietuviams. Tad dialogas vyksta,

ir mes tuo džiaugiamės. Svarbu, kad pagaliau ir Lietuvoje ne tik suprato, jog vadovėliai, tinkantys penkias dienas per savaitę besimokantiems vaikams, netinka vieną kartą per savaitę į mokyklą ateinančiam vaikui. Ir dar – pamažu pradedama suprasti, kad lituanistinis švietimas nėra tik kalbos mokykla. Tai lietuviškas gyvenimo būdas, lietuviškos tapatybės išsaugojimo, puoselėjimo vieta. Jeigu galvosime, kad lituanistinį švietimą vykdys tik mokykla, ji tiek ir išmokys – lietuviškai kalbėti. Kad vaikas nepasimestų, kad išliktų lietuvis, daug, sunkiai ir vieningai turi dirbti ne tik mokytojai, bet ir mokinių tėveliai, visa lietuviška bendruomenė. Džiugu, kad pagaliau ir Lietuvoje tai supranta ir palaiko, skatina, motyvuoja mokytojus ir padeda jiems.

Laimos Apanavičienės archyvo nuotr.

„Lietuvybė pasaulyje“

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekštais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.